

3100 Salgótarján, Múzeum tér 2.

Tel.: 32/520-700; Fax: 32/314-169

Email: titkarsag@dornyaymuzeum.hu

Szám: 27194-1/2020.

**Javaslat a Dornay Béla Múzeum állományvédelmi,
valamint gyűjtemény gyarapítási és revíziós tervének jóváhagyására**

Tisztelt Bizottság!

A proaktív közgyűjteményi működés kiemelten fontos részét képezik a múzeumok által meghatározott időszakokban ellenőrzött és aktualizált szabályzatok. A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény 42. § (4) bekezdés b) pontja szerint az intézménynek rendelkeznie kell – többek között – a fenntartó által jóváhagyott állományvédelmi tervvel, valamint gyűjteménygyarapítási és revíziós tervvel, amely alapján szakmai tevékenységét folytatja.

Az **állományvédelmi terv** a múzeumi műtárgyak, műalkotások és múzeumi dokumentumok védelmével, restaurálásával, a raktárépületek és a kiállítóterek állagmegóvásával kapcsolatos intézkedéseket foglalja össze. Az állományvédelmi terv elemzi az intézmény kiállításainak és raktárainak állományvédelmi helyzetét, valamint erre építve sorra veszi az állapotromlás megelőzésére és csökkentésére irányuló feladatokat és célokat. Bemutatja a szűkebb és a tágabb műtárgykörnyezetet, valamint tartalmazza az intézkedési tervet azok javítására. Ismerteti a műtárgykezelés gyakorlatát szabályozó rendelkezéseket.

A **gyűjteménygyarapítási és revíziós terv** bemutatja a múzeumi gyűjteményekben őrzött, a leltárkönyvben rögzített állami és önkormányzati tulajdonban lévő javak jellegét, nyilvántartását és a hasznosítás céljait, valamint rögzíti a kulturális javak tervezett gyarapításának céljait és prioritásait, hosszú távú tárolásának feltételeit, az állományellenőrzéssel, selejtezéssel és revízióval kapcsolatos feladatokat.

A Dornay Béla Múzeum (3100 Salgótarján, Múzeum tér 2., a továbbiakban: Múzeum) elkészítette állományvédelmi tervét, amely az előterjesztés 1. mellékletét képezi, továbbá a gyűjteménygyarapítási és revíziós tervét, amelyet az előterjesztés 2. melléklete tartalmaz. A dokumentumok jogi kontrollja megtörtént.

Az Önkormányzat Szerveit Szervezeti és Működési Szabályzatának 6. melléklete szerint a Népjóléti Bizottság - az Ügyrendi Bizottság véleménye alapján - dönt a Múzeum szakmai terveinek jóváhagyásáról.

Kérem a Bizottságot az előterjesztés megtárgyalására és a határozati javaslat elfogadására.

Határozati javaslat

1. Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének Népjóléti Bizottsága az Önkormányzat és Szerveit Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 13/2013.(II.21.) önkormányzati rendelet 6. melléklete alapján jóváhagyja a Dornay Béla Múzeum állományvédelmi tervét az 1. melléklet szerint.

Határidő: azonnal

Felelős: Czene Gyula bizottsági elnök

2. A Népjóléti Bizottság jóváhagyja a Dornyay Béla Múzeum gyűjtemény gyarapítási és revíziós tervét a 2. melléklet szerint.

Határidő: azonnal

Felelős: Czene Gyula bizottsági elnök

Salgótarján, 2020. augusztus 11.

Shah Gabriella s.k.
igazgató
Dornyay Béla Múzeum

ÁLLOMÁNYVÉDELMI TERV

DORNYAY BÉLA MÚZEUM
3100 Salgótarján, Múzeum tér 2.

Tartalomjegyzék

1. A múzeum épületének és a környezetének bemutatása	3
2. A tágabb műtárgykörnyezet bemutatása	4
3. A szűkebb műtárgykörnyezet bemutatása	8
4. Intézkedési terv a szűkebb és tágabb műtárgykörnyezet javítására	11
5. Rendszeres feladatok	14
6. Műtárgykezelés gyakorlatát szabályozó rendelkezések	14
7. Költségek	15

1. A múzeum épületének és a környezetének bemutatása

Salgótarján a Tarján patak szűk völgyében, mintegy 8 km hosszan, észak-déli irányban elhúzódó megyei jogú város. A Karancs, a Medves, a Cserhát hegységek veszik közre. Éghajlatára a kontinentalitás jellemző.

Salgótarján éghajlati jellemzői													
Hónap	Jan.	Feb.	Már.	Ápr.	Máj.	Jún.	Júl.	Aug.	Szep.	Okt.	Nov.	Dec.	Év
Átlagos max. hőmérséklet (°C)	0,0	2,8	9,3	15,0	20,9	23,0	25,3	23,9	20,3	14,6	5,8	1,4	13,5
Átlaghőmérséklet (°C)	-2,0	0,3	3,6	13,7	14,5	18,6	18,5	19,1	16,6	11,3	5,1	0,6	10,0
Átlagos min. hőmérséklet (°C)	-4,0	-1,7	1,6	6,0	10,5	13,6	15,0	14,8	11,7	7,0	2,2	-1,7	6,3
Átl. csapadékmennyiség (mm)	39	32	38	55	63	80	61	63	45	37	56	40	609
Havi napsütéses órák száma	55	91	146	187	190	190	196	188	145	96	82	59	1625

Forrás: A Karancs-Medves és a Cseres-hegység Tájvédelmi Körzet, Nógrád és Gömör határán (szerk. Kiss Gábor, Baráz Csaba, Katarina Gaálová, Judik Béla), Bükk Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, 2007. ISBN 978-963-87289-2-0

A múzeum épületét az 1970-es évek elején Magyar Géza tervezte, 1980 októberében, a Múzeumi hónapban ünnepélyesen adták át. A tervező a múzeum épülete mellé raktárbázist is megálmodott, ami forrás hiánya miatt nem épült meg. Emiatt a gyűjteményi raktárak a múzeum épületének alagsorában kaptak helyet. Az 1990-es évek közepén a fenntartó Nógrád Megyei Önkormányzat mintegy 500 m²-es alagsori területet vásárolt meg a múzeum épületével szomszédos ingatlanban, ahol újabb gyűjteményi raktárak kerültek kialakításra. A két helyszínen összesen 1000 m²-n őrizzük műtárgyainkat. A kiállítóterek az épület földszinti és emeleti szintjén 1200 m² területet foglalnak el. A gyűjteményi raktárakban és a kiállítóterekben mintegy 200 000 műtárgyat őrzünk, illetve mutatunk be.

A múzeum épülete északnyugat-délkelet tájolású, a főúttal párhuzamosan, a városközpontban található. Környezete aszfalttal borított, a város egyik legnagyobb útkereszteződése határolja. A szomszédos ingatlanokon Salgótarján legimpozánsabb, betonból készült magasházai, a Garzonházak épültek meg. A sötét színű aszfalt, a betonból épült környezet, a nagy forgalom, a szűk völgyben elnyúló 8 km hosszú város, a téli hónapokban szükségből használt tüzelőanyag, az uralkodó széljárásra merőleges völgy erősítik az urbanizációs környezet káros hatásait:

- **légszennyezés:** ülepedő, szálló por - szemcsemérettől függ káros hatásuk, lehet toxikus is, illetve gázok: szén-dioxid (CO₂), szén-monoxid (CO), nitrogén-oxidok (NO), kén-dioxid (SO₂), freonok, ózon (O₃).

A légszennyezők a területet leperszerűen vonják be, feldúsulásukat segíti a város földrajzi elhelyezkedése, az uralkodó széljárás nem tudja átöblíteni a völgyet, a légkör alsó 200 métere alatt maradnak a szennyeződések, szélcsendben gyakran kialakul a téli London típusú és a nyári Los-Angeles típusú szmog. A magas páratartalmú, esős időben a légszennyezők kimosódnak, nedves ülepedés alakul ki, savas eső formájában rombolja a környezetet.

- **városi hősziget:** a múzeum épületét sötét színű nagy kiterjedésű aszfaltozott felületek és nagyméretű betonépületek határolják. Fák lombozata vagy egyéb árnyékolók nem csökkentik a Nap besugárzását, a hőmennyiséget tárolja a vastag beton felület, az éjszakai órákban sem tud lehűlni a környezet, hőkandalló alakul ki. A rövid- és hosszuhullámú sugárzást a múzeum külső betonfalát borító pirogránit díszburkolat tárolja, és folyamatosan sugározza a hőszigetelés nélküli emeleti kiállítóterekbe.

- a városközpont közúti és vasúti közlekedése, a rossz minőségű utak miatt a múzeum környezetében a terület **rezgésterhelése** jelentős.

Salgótarján napi időjárási viszonyait és a légköre állapotát bemutató mérési adatokat tartalmazó táblázatokat az Országos Meteorológiai Szolgálat (www.met.hu), a Szlovák Hidrometeorológiai Szolgálat (www.shmu.sk), az Időkép élő időjárás (idokep.hu/automata/omme_salgotarjan), az Országos Légszennyezettségi Mérés-hálózat (levegominoseg.hu/automata-merohalozat) honlapján lehet nyomon követni.

2. A tágabb műtárgykörnyezet bemutatása

A múzeum épülete alatti, Alagsori gyűjteményi raktári terület alapterülete mintegy 500 m², belmagassága 3 m. A főúttal párhuzamosan elhelyezkedő épület alagsorát a múzeum épületéből teherlifttel, lépcsőházból, és a Múzeum tér alatti látszó betonnal kialakított térből, rakodórampán, kétszárnyú vasajton lehet megközelíteni. A központi térből nyíló műanyagból készült ajtókon lehet bejutni a négy szakraktárba. Az egyenes falakkal határolt, vakolt, műanyagalapú, diszperziós festékekkel festett 170 m² és 60 m² alapterületű terekben a Történeti, a 70 m² alapterületű térben Régészeti gyűjtemény foglal helyet. Padozatuk 20x20 cm-es műkö lappal burkolt. 218. december hónapban átadásra került az alagsor korábbi raktári területeinek fejlesztésével megvalósított Látványtár. A 60 millió Ft értékű beruházással megújult az összesen 200 m² alapterületű kettő tér. A Látványtár a hozzá kapcsolódó oktatótér és archiváló műhely egyenes falakkal határolt, gipszkartonnal burkolt, diszperziós műanyagfestékekkel festett, kerámia lapokkal burkolt területek. A múzeumépület kivitelezésekor a gyűjteményi szakraktárak mennyezetére csővezetékeket, kábellétrákat, levegőztető rendszert szereltek. A Látványtár kivitelezésekor a terület mennyezetén látható csővezetékeket átvizsgálták, szükség esetén cserélték, majd álmennyezettel burkolták. A műtárgyak számára megfelelő légállapotot telepített légkezelő berendezés biztosítja. A raktárak fűtése távfűtéssel, radiátorokkal biztosított. A bejövő hőmennyiséget szabályozó szelepeket 2018. évben cseréltette a fenntartó. A Látványtár mesterséges megvilágítását ledekkel, a többi raktári területet megvilágítása neoncsövek történik. Az utcafrontra nyíló keskeny (50x 100 cm) ablakok szigeteltek, az ablakok előtti épületdíszek nem engedik a természetes fényt a raktárakba. Számítógépes hálózati végpontokat, wifi AP-t, füstérzékelőt, kamerarendszert csak a Látványtárban, illetve annak előterében lehet találni. A Régészeti gyűjtemény szakraktárát a Történeti-tárgyi gyűjtemény raktári területéből lehet megközelíteni, azzal egy légterű. Fűtőtestek nem építettek be a kivitelezők. Padozata 20x20 cm-es műkö lap. Az ablaktalan térbe természetes fény nem jut be. Az egyenes és ívelt falazata vakolattal burkolt, diszperziós műanyag festékekkel fedett. A vakolat néhány helyen elválik a falazattól. A bejárati ajtó előtti rámpa jelentős emelkedése, illetve lejtése miatt balesetveszélyes. A 2015. május 30. napján átadott Tanulmány raktár a múzeum emeleti, 360 m² alapterületű, volt kiállítóterében található. Belmagassága 4.5 m. Padozata fűrészelt, polírozott mészke lapból készült. Falazata beton, a burkolata fenyőanyagú lécre rögzített, diszperziós műanyagfestékekkel festett gipszkarton. A természetes fény műtárgykárosító hatását a felülvilágító ablakok ablakszemeinek multifunkciós fóliával történő kasírozásával, valamint árnyékoló rendszer telepítésével akadályozzuk meg. A tervezett fényerejű mesterséges megvilágítás ledgyöngyökkel és UV szűrős derítőfényvel történik. A terület légkezelését telepített klímával, szellőztető berendezésekkel lehet megvalósítani. A műtárgyak biztonságát mozgásérzékelők, kamerák, füstérzékelők garantálják.

A raktárak telítettsége változó, gyűjteményenként 70-150%-os.

Sorszám	Gyűjtemény megnevezése	Anyagfajta	Raktár telítettsége (%)
1.	Grafikai (Látványtár)	papír	70
2.	Festmény (Látványtár)	vászonra, fa alapra festett rétegek	80
3.	Történeti	bútor, textil, fém, papír	150
4.	Történeti	fém, fa, papír	120
5.	Régészeti	kerámia, fém, csont	130
6.	Történeti (Tanulmányi raktár)	üveg, papír, fa, fém	70

A gyűjteményi raktári területen elhelyezett termo-higrométerek (hair) és mobil elektronikus mérőeszköz (ELSEC 764) összesített adatai

Időszak	Hőmérséklet (°C)	Páratartalom RH (%)	Harmatpont (°C)	Fény mennyisége (lux)	Káros sugárzás (mikrowatt/lum)
Téli	17-23	35-50	5.9-8.3	0-350	0-12
Nyári	21-24	50-60	10.2-13.9	0-350	0-12

Kiállítóterek

A múzeum kiállítóterei az épület földszinti és emeleti területein helyezkednek el. A földszinti három tér a Kisgaléria, Galéria és a Tanácsterem.

A Kisgaléria egyenes falakkal határolt, 140 m² alapterületű, 3m belmagasságú egyetlen tér. Vakolt falazata strukturált felületű, vizes diszperziós festékekkel festett. Padozata fűrészelt, polírozott mészkő lap. Fűtés nincs a területen. Az épületen belül elfoglalt védett tér fűtésére nincs is szükség, mert a mért hőmérséklet egész évben 18-21C fok. Az ablaktalan tér megvilágítása derítő, vezető fényvel, valamint kiemelő fényvel történik. A fogyasztók csak részben UV szűrősek. Mozcásérzékelővel és füstérzékelővel nincs felszerelve a terület.

A Galéria egyenes falakkal és nagy méretű(140x60 cm) ablakokkal határolt, 3m belmagasságú egyetlen tere 150 m². Padozata kerámia lappal burkolt felület. Fűtése távfűtéssel, radiátorokkal történik. A 2006-ban felújított múzeumi terület biztosítja a műtárgyak számára optimális műtárgykörnyezetet: a klimatizált, porszűrt, természetes fénytől védett, UV szűrővel ellátott mesterséges megvilágítású, kamerával, mozgásérzékelővel, füstérzékelővel, modern installációval ellátott tér garantálja a bemutatott műtárgyak állapotának megőrzését és biztonságát.

A Tanácsterem egyenes falakkal határolt, gipszkartonnal burkolt, diszperziós festékekkel fedett 40 m² alapterületű, 3m belmagasságú terének padozata kerámia lap. Fűtése távfűtéssel,

radiátorokkal lehetséges. A 2013-ban felújított térbe természetes fény nem jut be, mert a keskeny (40x50 cm) ablakok fényszűrése multifunkciós fóliával és szalagfüggönyvel történik. A teret UV szűrővel ellátott mesterséges fény világítja meg. Mozgásérzékelővel és füstérzékelővel nincs felszerelve a terület.

A múzeum kettő emeleti kiállítótere egyforma alapterületű, négyzetes tér, mérete 18x18m. Az I. számú kiállítóter belmagassága 5m, a III. számú belmagassága 3.5m. Padozatuk fűrészelt, polírozott mészkőlap. Az egyenes beton falakkal határolt terek burkolata fenyőfából készített, lakkozott faburkolat. A III. számú tér faburkolatát strukturált, diszperziós festékekkel fedett rétegelt lemez borítja. Fűtésük távfűtéssel, radiátorokkal történik. A természetes fény felülvilágító ablakokon jut a terekbe. A világítóablakok alatti és a polikarbonát anyagú álmennyezet feletti térbe vaskonzolokra szerelt neoncsövekkel lehetséges a belső terek mesterséges megvilágítása. Nappal az infravörös tartományba tartozó sugarak leginkább a nyári időszakban az árnyékolás nélküli tereket és a kiállított tárgyakat nagyon magas, mintegy 30-38C fokra melegítik. A nap sugárzó energiájának ultraibolya sugárzása nem roncsolja a terekben látható tárgyakat, mert a polikarbonát lapok anyagukban UV szűrős gyártásúak. Az 1980. októberében átadott területek épületgépészeti berendezéseit nagyobb volumenben nem újították fel. Intenzív esőzések alkalmával a felülvilágító ablakok korrodált vasszerkezete és az ablakszemek kikeményedett tömítése miatt a csapadékvíz befolyik a térbe. Az I. kiállítóterben felépített állandó kiállítás installációja elöregedett. A vitrineken kívüli, szabadon bemutatott műtárgyak felületén a terek porszűrésének hiánya miatt rövid időn belül porosodás figyelhető meg. A hőszugárzásnak kitett III. számú kiállítóteret hat darab telepített klímával lehet hűteni. A terekben bemutatott műtárgyak biztonsága mozgásérzékelőkkel lehetséges, riasztás esetén külső vállalkozó vonulószoigálatá öt percen belül a helyszínrre érkezík.

A kiállítóterekben elhelyezett termo-higrométerek (hair), telepített adatgyűjtős mérőeszközök (TEST 160) és mobil elektronikus mérőeszköz (ELSEC 764) összesített adatai

Időszak	Hőmérséklet (°C)	Páratartalom RH (%)	Harmatpont (°C)	Fény mennyisége (lux)	Káros sugárzás (mikrowatt/lum)
Téli	17-23	35-50	5.9-8.3	0-2587	0-12
Nyári	21-38	15-60	6.9-12.8	0-12548	0-12

Garzonház alatti külső gyűjteményi raktári terület

A folyosóról nyíló, összesen kilenc raktár vaslemezből készült ajtóval zárható, egyforma méretű nyolc raktár 3x7 m méretű, 21 m² alapterületű és a bútorraktár 6x10 m méretű, 60 m² alapterületű, belmagasságuk 3 m. A folyosóról nyíló, kettő sorban elhelyezkedő raktári egységek oldalfalai 50x120 cm méretben áttörtek. Az áttöréseket perforált, porszórt festésű vaslemez borítja, biztosítva a raktárak átszellőzését. A raktárak tere a folyosó térfoglalásával összesen 1500 légköbméter. A 20x20 cm-es méretű műkő lap borítású folyosó mennyezetére az élelmiszerraktár kialakításakor kábellétrákat, csapadékvíz elvezető csöveket, nyomóvezetékeket szereltek. A múzeum a terület megvásárlását követően biztonságosabb, műanyagból készült csövekre cseréltette a régi csőrendszert. A csőrendszer legutóbbi felülvizsgálatát 2017 nyarán kértem a fenntartó Salgótarján Megyei Jogú Város

Önkormányzatától. A Városüzemeltetési Iroda épületgépésze szemlélte a területet, véleménye szerint a csőhálózat jó állapotú, várhatóan a közeljövőben havária nem alakul ki a vezetékek meghibásodása miatt

A hőmérsékletre is vonatkozó éves mérési értékek kicsi hőmérséklet ingadozást mutatnak. A hőmérséklet értéke 17-22 °C fok között ingadozik, téli hónapokban tartósan 17 °C fok, a nyári hónapokban tartósan 22 °C fok. Feltételezem, a raktári terület épületen belüli elhelyezkedése miatt lehet viszonylag állandó hőmérsékleti értékeket mérni. A raktárakat határoló egyenes falazat szomszédos a Garzonház hőközpontjával és a hőközpont megközelítését lehetővé tevő szervízfolyosókkal. A fűtési időszakban a hőközpont és a szervízfolyosók hőmérséklete a falazaton keresztül melegíti a gyűjteményi raktárak levegőjét.

A légnedvesség éves mérési értékeit, azok ingadozását a táblázatokból tudjuk leolvasni. A korábban kézzel írt táblázatok mellett, 2017-ben elektronikusan (excell táblázat) is rögzítésre kerültek a mérési értékek. 2018-tól TESTO 160 mérőeszköz is méri és rögzíti a relatív páratartalmat. A készülék forgalmazója az eredményeket a jogosultsággal rendelkezők számára felhő alapú szolgáltatással teszi elérhetővé. A gyakori mérések adataiból látszik, hogy egész évben jellemzően 40-60% a raktári terület relatív páratartalma. Az ingadozás oka lehet a múzeumi gyűjteményi raktári terület feletti élelmiszerbolt takarításához használt felmosó víz szivárgása a vakolt födémszerkezeten keresztül, a bolt működéséhez szükséges nyomóvezetékek meghibásodása a téglafalazatban, a meghibásodott hűtőpultok kondenzvizének szivárgása a padozaton keresztül, vagy az épületek mellett található tér szigetelésének rossz állapota. A téglák és betonelemek tárolják a nedvességet és lassan kipárologtatják az alsó területekbe. Pályázati lehetőségeket kihasználva nagyteljesítményű, mobil páratlanító berendezéseket vásárolt a múzeum. A hűtve szárító berendezések alkalmazásával eddig sikerült elkerülni a raktár és a műtárgyak mikrobiológiai károsodását.

Az ablak nélküli szakraktári területekre természetes fény nem jut be. A területeket és a folyosót a mennyezetre, illetve az oldalfalra szerelt foglalatokba csavarozott hagyományos, nem UV-stoppos izzólámpák világítják meg, a kisebb méretű raktárakban kettő, a nagyobb méretű raktárakban négy fogyasztó található. A fényforrásokból a mérés helyére jutó fény mennyisége változik a műtárgyak síkjában. A fényforrás felőli mérési értéke attól függ, milyen messze van a tárgy a fényforrástól. A mért érték 0-250 lux között szóródik. A fényforrásokból a műtárgyakra jutó ultraibolya sugárzás értéke 0-3 mikrowatt/lumen. A raktári területek mesterséges megvilágítása egész évben összesen mintegy ötszáz óra.

Az 1500 léghőméter mennyiségű raktári terület szellőzése korábban gravitációs szellőztetéssel történt. A kivitelezés alkalmával kettő nagyméretű szellőzőaknát építettek az alsó és a tetőszerkezet közé. A levegő mozgását úgy biztosították, hogy raktári területenként egy vagy több, ráccsal fedett kisméretű aknát nyitottak az utcaszintre. Az élelmiszerbolt tulajdonosváltása miatt 2014-ben a boltot felújították, a szellőzőaknákat befedték. Az egyeztetés nélküli építészeti munkák kivitelezése után megszűnt a múzeumi terület szellőzése. A tulajdonossal történt érdekegyeztetés után, az új tulajdonos saját költségén vállalta a szellőzést biztosító cső beépítését. A légcserét a csőbe épített axiális ventilátor gyorsítja. A kisméretű szellőzőaknák raktárak felőli részére porszűrővel ellátott fémdobozokat szereltek. A porszűrők éves gyakoriságú cseréje biztosítja, hogy nagy mennyiségű por ne kerüljön a raktári területre. A terület légmennyiségének átöblítése pillanatnyilag elegendő mértékű, mert a raktári területek falazatán, padozatán, műtárgyak felületén, illetve a papíralapú csomagolóanyagokon sem találtam mikrobiológiai fertőzésre utaló jeleket.

A raktárak telítettsége változó, gyűjteményenként 80-140%-os.

Sorszám	Gyűjtemény megnevezése	Anyagfajta	Raktár telítettsége (%)
1.	Grafikai	papír	80
2.	Festmény	vászonra, fa alapra festett rétegek	130
3.	Szobor	fém, fa	80
4.	Történeti	bútor, textil, fém	140
5.	Történeti	fém, fa, papír	120
6.	Történeti	papír	110
7.	Történeti	papír	130
8.	Régészeti	kerámia, fém	120
9.	Régészeti	kerámia, fém	130

A gyűjteményi szakraktári területen elhelyezett termo-higrométerek (hair), telepített adatgyűjtős mérőeszközök (TESTO 160) és mobil elektronikus mérőeszköz (ELSEC 764) összesített adatai

Időszak	Hőmérséklet (°C)	Páratartalom RH (%)	Harmatpont (°C)	Fény mennyisége (lux)	Káros sugárzás (mikrowatt/lum)
Téli	18-19	45-50	5.9-8.3	0-250	0-5
Nyári	21-22	50-60	10.2-13.9	0-250	0-5

3. A szűkebb műtárgykörnyezet bemutatása

Múzeum épülete alatti alagsori szakraktári terület

Sorszám	Gyűjtemény megnevezése	Anyagfajta	Műtárgyak elhelyezése
1.	Grafikai (Látványtár)	papír	fiókos fémszekrény, savmentes papírból készített palliomok és mappák
2.	Festmény (Látványtár)	vászonra, fa alapra festett rétegek	E2 besorolású bútorlapból készített szekrények, függesztés fémrácsra, falra függesztett

3.	Történeti, Néprajzi	bútor, textil, fém, papír	nyitott polcrendszer, zárt textilszekrények, papír hullámlemezről stancolt dobozok, savtartalmú selyempapír, molino textil, agro fátyolfólia
4.	Történeti	fém, fa, papír	gurulós nyitott polcrendszer, alátét polietilén fólia, hullámlemezről stancolt dobozok, savtartalmú selyempapír
5.	Régészeti	kerámia, fém, csont	nyitott polcrendszer, műanyag láda, stancolt hullámlemezről hajtogatott tárolódobozok, savtartalmú papírzacskók
6.	Történeti (Tanulmányi raktár)	üveg, papír, fa, fém	zárt, üvegezett polcrendszer, üveg és fémpolcok, stancolt hullámlemezről készített dobozok

Garzonház alatti szakgyűjteményi raktári terület

Sorszám	Gyűjtemény megnevezése	Anyagfajta	Műtárgyak elhelyezése
1.	Grafikai	papír	zárt grafikai szekrény, savtartalmú selyempapír, savtartalmú csomagolópapír
2.	Festmény	vászonra, fa alapra festett rétegek	gurulós, lapozható fémrácsokon függesztve

3.	Szobor	fém, fa	nyitott polcrendszer
4.	Történeti	bútor, textil, fém	földön tárolt bútorok, E2 besorolású bútorlapból készített zárt textilszekrények, molinó textilszakok, savtartalmú csomagolópapír, vállfa
5.	Történeti	fém, fa, papír	zárt fém- és fa szekrények, nyitott fémpolcok, savtartalmú csomagolópapírok
6.	Történeti	papír	nyitott fémpolcok, zárt papírdobozok, savtartalmú palliumok, csomagolópapírok
7.	Történeti	papír	nyitott fémpolcok, zárt papírdobozok, savtartalmú palliumok, csomagolópapírok
8.	Régészeti	kerámia, fém, csont	nyitott polcrendszer, műanyag láda, stancolt hullámlemezről hajtogatott tárolódobozok, savtartalmú papírzacskók
9.	Régészeti	kerámia, fém, csont	nyitott polcrendszer, műanyag láda, stancolt hullámlemezről hajtogatott tárolódobozok, savtartalmú papírzacskók

4. Intézkedési terv a szűkebb és tágabb műtárgykörnyezet javítására

Múzeum épülete alatti alagsori raktári terület

Sorszám	Gyűjtemény megnevezése	Feladat	Határidő, felelős
1.	Grafikai (Látványtár)	Az összes grafikai lap elválasztása savmentes papírral, egységenként kötözős mappákkal	muzeológus, gyűjteménykezelő, restaurátor 2019. 12.31.
2.	Festmény (Látványtár)	Keretezett alkotások kopott, hiányos kereteinek cseréje	muzeológus 2020.12.31.
3.	Történeti, Néprajzi	Elektromos hálózat fejlesztése; az elhasznált csomagolóanyagok műtárgybarát csomagolóanyagokra történő cseréje	muzeológus, gyűjteménykezelő, restaurátor 2021.12.31.
4.	Történeti	Elektromos hálózat fejlesztése; az elhasznált csomagolóanyagok műtárgybarát csomagolóanyagokra történő cseréje	muzeológus, gyűjteménykezelő, restaurátor 2021.12.31.
5.	Régészeti	Elektromos hálózat fejlesztése; vakolat javítása, mészalapú festése; polcrendszer bővítése, polckiosztás racionalizálása; az elhasznált csomagolóanyagok műtárgybarát csomagolóanyagokra történő cseréje	muzeológus, gyűjteménykezelő 2021.12.31.
6.	Történeti (Tanulmányi raktár)	Az Öblösüveggyárhoz tartozó tárgyi emlékek és papíryanagú dokumentumok raktározása a tanulmányi raktár polcrendszerében	muzeológus, gyűjteménykezelő, restaurátor 2019.12.31.

Garzonház alatti szakgyűjteményi raktári terület

Sorszám	Gyűjtemény megnevezése	Feladat	Határidő, felelős
1.	Grafikai	A grafikai lapok elválasztása savmentes papírral, egységenként kötözős mappákkal	muzeológus, gyűjteménykezelő, restaurátor 2020. 12.31.
2.	Festmény	Keretezett alkotások kopott, hiányos kereteinek cseréje	muzeológus 2022.12.31.
3.	Szobor	A nyitott polcrendszer polcainak burkolása habosított polietilén fóliával, agro fátyolfóliával	muzeológus, gyűjteménykezelő, restaurátor 2020. 12.31.
4.	Történeti	Fából készült bútorok por elleni védelme agro fátyolfóliával	muzeológus, gyűjteménykezelő, restaurátor 2020. 12.31.
5.	Történeti	Savmentes anyagból készített stancolt dobozok, mappák, hajtogatott zacskók használata	muzeológus, gyűjteménykezelő, restaurátor 2021. 12.31.
6.	Történeti	Az elhasznált, magas savtartalmú csomagolóanyagok cseréje savmentes dobozokra, mappákra, palliumokra	muzeológus, gyűjteménykezelő, restaurátor 2023. 12.31.
7.	Történeti	Az elhasznált, magas savtartalmú csomagolóanyagok cseréje savmentes dobozokra, mappákra, palliumokra	muzeológus, gyűjteménykezelő, restaurátor 2023. 12.31.
8.	Régészeti	Nyitott polcrendszer bővítése, polckiosztás racionalizálása; az elhasznált csomagolóanyagok műtárgybarát csomagolóanyagokra történő cseréje	muzeológus, gyűjteménykezelő, restaurátor 2024. 12.31.

9.	Régészeti	Nyitott polcrendszer bővítése, polckiosztás racionalizálása; az elhasznált csomagolóanyagok műtárgybarát csomagolóanyagokra történő cseréje	muzeológus, gyűjteménykezelő, restaurátor 2024. 12.31.
----	-----------	---	---

Kiállítóterek

Sorszám	Kiállítóter megnevezése	Feladat	Határidő, felelős
1.	Kisgaléria	Vakolat festése	muzeológus 2020.06.30.
2.	Tanácssterem	Vakolat festése	muzeológus 2020.12.31.
3.	Galéria	Vakolat festése, klímák tisztítása	muzeológus 2020.12.31.
4.	I. kiállítóter	A terület építészeti, épületgépészeti rekonstrukciója, fejlesztése a megelőző műtárgyvédelem ajánlásai, előírásai figyelembe vételével.	muzeológus, gyűjteménykezelő, restaurátor 2024.12.30.
5.	III. kiállítóter	A terület építészeti, épületgépészeti rekonstrukciója, fejlesztése a megelőző műtárgyvédelem ajánlásai, előírásai figyelembe vételével.	muzeológus, gyűjteménykezelő restaurátor 2024.12.31.

A gyűjteményi raktári területen őrzött és kiállítóterekben bemutatott műtárgyak javasolt műtárgykörnyezete

	Hőmérséklet (°C)	Páratartalom RH (%)	Harmatpont (°C)	Fény mennyisége (lux)	Káros sugárzás (mikrowatt/lum)
Szerves eredetű tárgyak	15-22	50-55	9.3-12.5	50-200	0-10
Szervetlen eredetű tárgyak	20-22	40 alatt	6 alatt	nem érzékeny	50-100

5. Rendszeres feladatok

Sorszám	Gyűjteményi raktárak és kiállítóterek	Feladat	Felelős, határidő
1.	Múzeum épülete alatti raktári terület	Műtárgykörnyezet, műtárgybiztonság monitorozása	muzeológus, gyűjteménykezelő, restaurátor folyamatos
2.	Garzonház alatti szakgyűjteményi raktári terület	Műtárgykörnyezet, műtárgybiztonság monitorozása	muzeológus, gyűjteménykezelő, restaurátor folyamatos
3.	Kiállítóterek	Műtárgykörnyezet, műtárgybiztonság monitorozása	muzeológus, gyűjteménykezelő, restaurátor folyamatos
4.		Biztonságos műtárgymozgatás és a hozzá szükséges anyagok, eszközök beszerzése. Állapotleírások készítése, dokumentálása	muzeológus, gyűjteménykezelő, restaurátor folyamatos
5.		Egyéni védőfelszerelések folyamatos biztosítása	folyamatos
6.		Takarítás	takarító személyzet folyamatos
7.		Kártevőirtás, csapdák kihelyezése	külső vállalkozó 90 naponta

6. Műtárgykezelés gyakorlatát szabályozó rendelkezések

A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény

7. Költségek

Megnevezés	Mennyiség	Költség (Ft)
Savmentes levéltári dobozok A/4 EMBA	400 db	240.000
Savmentes levéltári dobozok A/3 EMBA	200 db	160.000
Agrofátyolfólia	200 fm	74.000
Polifoam lap	40 m ²	100.000
Nikecell (lépésálló)	20 m ²	15.000
Savmentes papír	1000 db (100x140 cm)	350.000
Savmentes karton	500 db (100x140 cm)	300.000
Paszpartu karton	50 db	85.000
Összesen		1.324.000

Shah Gabriella s.k.
igazgató

GYŰJTEMÉNYGYARAPÍTÁSI ÉS REVÍZIÓS TERV

DORNYAY BÉLA MÚZEUM
3100 Salgótarján, Múzeum tér 2.

Tartalom

1. Törvényi meghatározás	2
2. A Dornyay Béla Múzeum rövid bemutatása	2
3. Tudományos feldolgozás, publikálás, nyilvántartás a Dornyay Béla Múzeumban	3
4. Revíziós terv.....	3
A revízió tartalma	4
A revízió célja.....	4
A revízió folyamata	4
A revíziót végző személyek.....	4
A revíziós jegyzőkönyv	4
5. Gyűjteménygyarapítás és revízió tervezése gyűjteményenként.....	5
5.1. Történeti tárgyi gyűjtemény	5
5.2. Műszaki technikatörténeti gyűjtemény.....	6
5.3. Numizmatikai gyűjtemény	7
5.4. Művelődéstörténeti gyűjtemény	8
5.5. Történeti dokumentációs gyűjtemény	8
5.6. Képzőművészeti gyűjtemény.....	9
5.7. Régészeti gyűjtemény.....	11
5.8. Néprajzi gyűjtemény.....	12
5.9. Irodalomtörténeti gyűjtemény	13
6. Selejtezési terv.....	14
7. A Dornyay Béla Múzeum könyvtárának nyilvántartási, selejtezési, állomány ellenőrzési terve.....	15
8. A Dornyay Béla Múzeumban őrzött műtárgyak hosszú távú tárolásának feltételei	16
Melléklet: A gyűjteménygyarapítás etikai szabályai – ICOM	1

1. Törvényi meghatározás

A 2017. évi LXVII. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény és egyes kapcsolódó törvények módosításáról
* 1. melléklete

„p) *Gyűjteménygyarapítási és revíziós terv: A múzeumok gyűjtemény gyarapítási tevékenységét megalapozó írott dokumentum, amely az e törvényben meghatározott feladatok teljesítése érdekében - a gyűjtőkörökhöz illeszkedve - bemutatja a múzeumi gyűjteményben őrzött kulturális javak jellegét, nyilvántartását és a hasznosítás céljait, valamint rögzíti a kulturális javak tervezett gyarapításának céljait és prioritásait, hosszú távú tárolásának feltételeit, a selejtezéssel és revízióval kapcsolatos feladatokat, továbbá a gyűjteménygyarapításra vonatkozó jogi és etikai elvárásokat.*”

alapján a Dornyay Béla Múzeum 2020-ban összeállította gyűjteménygyarapítási és revíziós tervét.

2. A Dornyay Béla Múzeum rövid bemutatása

A Dornyay Béla Múzeum jogelőd intézményei a Nógrád Megyei Munkásmozgalmi Múzeum (1959–1980), a Nógrádi Sándor Múzeum (1980–1991), valamint a Nógrádi Történeti Múzeum (1991–2012).

Salgótarjában Dornyay Béla gimnáziumi tanár vetette fel először a múzeumi gyűjtés gondolatát 1927-ben. A harmincas évek közepén a városháza három vitrinjében helyezték el az addig összegyűjtött tárgyakat. Hivatalosan 1959-ben létesült múzeum a megyeszékhelyen, az egykori Szluha-Jankovich kúriában, megyei munkásmozgalom, bánya- és ipartörténet, valamint munkatörténet gyűjtőkörrel. 1963-tól, Belitzky János vezetésével a munkáséletmód, illetve az 1848 utáni politika és társadalomtörténet kutatása is az intézmény feladatává vált. Az 1969–1970-es hálózatfejlesztési koncepció következtében a megyei múzeumigazgatóság Salgótarjánba költözött.

Az 1965-ben megnyitott Salgótarjáni Bányamúzeum 1993-ban került megyei fenntartásba, a Nógrádi Történeti Múzeum irányítása alá. Az 1970-es években alakult ki a gyűjtemények felosztása: történeti tárgyi, történeti dokumentációs, művelődéstörténeti, képzőművészeti és irodalomtörténeti gyűjtemény, valamint a segédgyűjtemények (könyvtár, adattár, fotótár, térképtár).

A jelenleg is látogatható állandó kiállítása 2000-től áll. 2006-ban nyílt meg a múzeum Képtára, mely az ún. Mihályfi-gyűjteményt mutatja be. Ez a gyűjtemény a 20. század elején alkotó, kiemelkedő magyar festők, grafikusok (pl.: Derkovits Gyula, Gulácsy Lajos, Rippl-Rónai József) alkotásait tartalmazza.

2013-tól megyei hatókörű városi múzeumként működik, Salgótarján Megyei Jogú Város fenntartásában. Ekkor vette fel a Dornyay Béla Múzeum nevet. 2015-ben nyílt meg az Üvegváros - Öblösüveggyár történeti és üvegművészeti tanulmányi raktár, mely elsősorban a Salgótarjáni Öblösüveggyár történetét és termékeit mutatja be. 2018-ban kialakításra került a Képzőművészeti tanulmányi raktár és egy oktatóter.

A Dornyay Béla Múzeum illetékességi gyűjtőköre: Nógrád megye.

Mint megyei hatókörű városi múzeum az alábbi gyűjtőkörökkel rendelkezik: történeti (tárgyi és dokumentum), ipar- és technikatörténeti, képzőművészeti, irodalomtörténeti, numizmatikai, régészeti és néprajzi. Az utóbbi két gyűjtőkörrel 2013-tól rendelkezik a múzeum. Emellett jelentős a lezárt művelődéstörténeti anyag is.

3. Tudományos feldolgozás, publikálás, nyilvántartás a Dornyay Béla Múzeumban

A tudományos feldolgozás és publikálás is a gyűjtemények mind szélesebb körű megismertetéséhez járul hozzá. Ezt a célt szolgálják az állandó és időszakos kiállítások is, valamint a közművelődési programok, és a kulturális javak digitalizálása. Feladatai teljesítése érdekében a múzeum közalkalmazotti szakmai munkakörben dolgozó munkatársai tudományos kutatómunkát végeznek. A tudományos kutatás elsődlegesen a tudományos munkakörben dolgozók feladata. A múzeum munkatársainak tudományos kutatómunkája elsődlegesen a múzeum gyűjteményeiben őrzött kulturális javak feldolgozására, publikálására és bemutatására, illetve közművelődési és múzeumpedagógiai hasznosítására irányul. Külső kutatásnak minősül a más tudományos intézményben, illetve bármely külső helyszínen végzett kutatómunka és tudományos célú adat- és információgyűjtés. A kutatási tevékenységet folytató munkatársak a külső kutatást kutatónap keretében végzik.

A szakmai dolgozók kiemelt feladata a leltározás, a nyilvántartásba vétel, hiszen az állami támogatást is ennek függvényében kapja a múzeum.

A Dornyay Béla Múzeumban olyan muzeális tárgyat nem tárolunk, amelynek ottlétét valamilyen hivatalos feljegyzés nem igazolja.

Alapleltárak:

- szakleltárkönyv (hagyományos és számítógépes)
- gyarapodási napló (hagyományos)

Külön nyilvántartások:

- letéti napló (hagyományos)
- mozgatási napló (hagyományos)
- kölcsönadott tárgyak naplója (hagyományos)
- restaurálásra átvett anyagok naplója a restaurátor műhelyben
- restaurálási napló a restaurátor műhelyben.

4. Revíziós terv

A Dornyay Béla Múzeum revízióját, illetve annak egyik lehetséges végpontját jelentő selejtezési eljárást az 51/2015. (XI. 13.) EMMI rendelet alapján végzi el, amely a muzeális intézmények nyilvántartásában szereplő kulturális javak revíziójáról és selejtezéséről rendelkezik.

A revízió tartalma

A revízió magába foglalja a muzeális intézmények nyilvántartási szabályzatáról szóló 20/2002. (X. 4.) NKÖM rendeletben meghatározott alapleltárakban nyilvántartott, az alapleltárakban való nyilvántartástól függetlenül a gyűjteményben fellelhető, vagy a múzeumi letétről szóló 19/2015. (IV. 2.) EMMI rendelet alapján letétként megőrzésre átvett kulturális javak meglétének és állapotának vizsgálatát, az alapleltárak és külön nyilvántartások adataival való egyeztetését, a muzeológiai információk kiegészítését, javítását, új tudományos eredmények, valamint a szerzeményezés módjára vonatkozó új adatok rögzítését az intézmény által vezetett nyilvántartásban.

A revízió célja

A revízió legfontosabb célja a vagyon- és tulajdonvédelem, a kulturális javak hitelességének folyamatos fenntartása, és a tudományos meghatározásuk során feltárt eredmények átvezetése a nyilvántartásban. Az intézmény gondoskodik a nemzeti vagyongazdálkodás feladatának a nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény 7. § (2) bekezdése szerinti megvalósulásáról.

A revízió folyamata

A revíziót, a rendelet értelmében, gyűjteményenként hétévente folytatjuk le. Letétként megőrzésre átvett kulturális javak esetén a letétbe vételtől számított háromévente. Kivételes esetekben, a gyűjteményre vagy egyes kulturális javakra kiterjedően az intézményvezető, a fenntartó, vagy a kulturális javak tulajdonosa vagy tulajdonosi joggyakorlója is kezdeményezheti a revízió elvégzését. Emellett a Dornay Béla Múzeum éves munkatervében mindig meghatározza a revízióval érintett gyűjteményeket, a revízióért felelős személyeket és a teljesítési határidőket.

A revíziót végző személyek

A revízió folyamatában kötelezően részt vesz a gyűjteményért felelős muzeológus, és a gyűjteménykezelő. A revíziós munkát folyamatosan együtt végzik.

A revíziós jegyzőkönyv

A revízió befejezésekor minden szakági gyűjtemény és segédgyűjtemény tekintetében jegyzőkönyv készül négy példányban, amely az alábbi információkat tartalmazza:

- a revízió jellegét
- a revíziót végző személyek nevét és munkakörét
- a revízió időtartamát és helyszínét
- az érintett gyűjtemény megnevezését
- a revízió során áttekintett kulturális javak kezdő és záró leltári számát, darabszámát és tételszámát

Külön szerepelniük kell a jegyzőkönyvben azoknak a kulturális javaknak:

- amelyek a leltárkönyvben szerepelnek, de nem fellelhetőek
- amelyek a leltárkönyvben többször is előfordulnak, de a meghatározottnál alacsonyabb számban találhatóak meg

Ilyen esetekben mellékletként hiányjegyzéknek is készülnie kell. A leltárkönyvi törlésre javasolt kulturális javak nyilvántartási adatait is fel kell tüntetni, illetve az indoklást is ismertetni kell. A revíziós jegyzőkönyvben, bizonyos esetekben javaslatokat is rögzíteni szükséges, amelyek a kulturális javak további felhasználásának, kezelésének meghatározására esetleg azok selejtezésére vonatkoznak. A folyamat lezárásaként a jegyzőkönyvet minden alkalommal, a revízióban részt vevő személyek és a múzeum vezetője hitelesíti. Amennyiben az intézmény fenntartója jóváhagyja a jegyzőkönyvet, abból egy-egy példányt az intézmény irattárában és adattárában kell elhelyezni.

5. Gyűjteménygyarapítás és revízió tervezése gyűjteményenként

5.1. Történeti tárgyi gyűjtemény

A gyűjtemény bemutatása

A történeti tárgyi gyűjtemény Nógrád megye és Salgótarján 19-20. századi történetének tárgyi emlékeit őrzi. Jelenleg több mint 12 000 db leltározott műtárgyat tartalmaz. A gyűjtemény törzsét – a múzeum gyűjtőkörének megfelelően – az ipartörténeti emlékek, a szénbányászatra és a nagyiparra (acélgyár, öblös- és síküveggyár, tűzhelygyár), az ipari és bányamunkásság életmódjára vonatkozó műtárgyak alkotják. Munkaeszközök, szerszámok, gyártmányok, termékek tartoznak ide, valamint a bánya- és gyári lakótelepek, kolóniák bútorai, berendezései, textiljei, háztartási eszközei. Ezen belül is kiemelkedik a tűzhelygyár termékeit, a vasalókat, darálókat, mérlegeket, tűzhelyeket magába foglaló gyűjteményi csoport. A nógrádi üveggyárak és a legnagyobbbrészt a Salgótarjáni Öblösüveggyár termékeit tartalmazó másik kiemelkedő egységnek az „Üvegváros - Öblösüveggyár történeti és üvegművészeti tanulmányi raktár” ad helyet.

A politikatörténet tárgyai alapításától kezdve jelentős részét képezik a gyűjteménynek. A 20. század sorsfordító történelmi eseményeire vonatkozó tárgyi emlékeket sorolhatjuk ide. Így az I. és II. világháborús, 1919-es emléktárgyakat, az 1956-os forradalmi eseményekhez kapcsolódó fegyvereket, tárgyakat, 1945 utáni párt-és egyesületi zászlókat, az 1950-es évek munkaversenyeinek világát megörökítő verseny-és vándorzászlókat. Ezenkívül a nógrádi és a helyi kereskedelem és vendéglátás tárgyi emlékei említhetők még.

A történeti tárgyi gyűjtemény új szerzeményeit először a gyarapodási naplóba vesszük nyilvántartásba, majd utána leltározzuk be a hagyományos leltárkönyvbe. A gyűjteményben való eligazodást hagyományos és számítógépes leírókartonok segítik.

A gyűjteményi nyilvántartás bemutatása

A gyűjtemény műtárgyai hagyományos leltárkönyvi nyilvántartásban szerepelnek. Az üveggyűjtemény leltárkönyvi nyilvántartása excel táblázatban elektronikusan rögzített. A gyűjtemény egy része elektronikus leírókartonnal ellátott.

A bekerült műtárgyak a gyűjteményi raktárakba kerülnek, ahol a műtárgyvédelmi felelős ellenőrzése alatt műtárgybarát környezetbe kerülnek. A műtárgyak bekerüléskor bevezetésre kerülnek a gyarapodási naplóba, majd beletárolásra kerülnek.

A gyűjteményi hasznosítás célja

Nógrád megye és Salgótarján területén található történelmi tárgyi emlékek felkutatása, összegyűjtése, megőrzése, tudományos feldolgozása, és kiállítása, valamint hagyományos és elektronikus kiadvány formában való bemutatása.

A gyűjtemény tervezett gyarapításának céljai és prioritásai

Általános cél: A megye történetében, kultúrájában és gazdasági életében jelentős szerepet játszó személyek és intézmények tárgyainak összegyűjtése, különös tekintettel a nógrádi iparmedence gazdaság- és társadalomtörténetére.

A tervezett gyarapítás terén az új állandó kiállításhoz és leendő történelmi kiállításokhoz szükséges tárgyi anyag kap prioritást.

A fejlesztés forrásai

NKA pályázat, vásárlás, gyűjtés

A gyűjteményre vonatkozó, selejtezéssel és revízióval kapcsolatos feladatok

A történelmi tárgyi gyűjteményben legutóbb 2012-ben volt részleges revízió, az üveggyűjtemény revízióját végeztük el.

A tárgyi gyűjtemény revíziója 2020. június –2021. december között zajlik.

5.2. Műszaki technikatörténelmi gyűjtemény

A gyűjtemény bemutatása

Nagyrészt a DBM Bányászati Kiállítóhelyének felszíni gépparkjában, valamint a földalatti kiállítóhelyen bemutatott gépek, berendezések, földalatti- és felszíni szállító eszközök tartoznak e gyűjteménybe. A gyűjteményben szerepel Salgótarján főtéri vasútállomásán kiállított A-21-es tolatómozdony is.

A gyűjteményi nyilvántartás bemutatása

A gyűjtemény éves gyarapodását is először a gyarapodási naplóban vesszük nyilvántartásba, majd utána leltározzuk be a hagyományos leltárkönyvbe.

A gyűjteményi hasznosítás célja

Nógrád megye és Salgótarján bánya- és ipari üzeméhez kapcsolódó műszaki technikatörténelmi emlékek felkutatása, összegyűjtése, megőrzése, tudományos feldolgozása, és kiállítás, valamint hagyományos és elektronikus kiadvány formájában bemutatása.

A gyűjtemény tervezett gyarapításának céljai és prioritásai

Általános cél: A megye és Salgótarján gazdaságtörténetében jelentős szerepet játszó bánya-és ipari üzemek műszaki technikatörténelmi emlékeinek összegyűjtése.

A tervezett gyarapítás terén az új állandó kiállításunkhoz és leendő történeti kiállításainkhoz kapcsolódó még fellelhető műszaki technikatörténeti anyag kap prioritást.

A fejlesztés forrásai

NKA pályázat, vásárlás, gyűjtés.

A gyűjteményre vonatkozó selejtezéssel és revízióval kapcsolatos feladatok

A revízió tervezett időpontja 2023. év.

5.3. Numizmatikai gyűjtemény

A gyűjtemény bemutatása

A numizmatikai gyűjtemény több mint 4000 db numizmatikai emléket tartalmaz. A múzeum alapításától kezdve gyűjtött bánya-, ipar- és politikatörténeti gyűjtőkörének megfelelő numizmatikai jellegű anyagokat. A gyűjtemény zömét ipari és bányászati törzsgárdajelvények, kitüntetések, szolgálati érdemérmek teszik ki. Itt őrizzük a 19-20. század fém-és papírpénzeit, a kiállításokhoz kapcsolódó világháborús kitüntetéseket, jelvényeket, várostörténeti, egyesületi érmeket, pártjelvényeket, plaketteket. Fontos részét képezik a gyűjteménynek a MÉE Nógrád Megyei Szervezete által a jeles történelmi események, történelmi és irodalmi személyiségek évfordulóira kiadott emlékérmek.

A numizmatikai gyűjtemény 1988-ban vált ki a történeti tárgyi gyűjteményből. Gyűjtőterülete Nógrád megye területére bővült.

A gyűjteményi hasznosítás célja

Nógrád megye és Salgótarján területén található numizmatikai emlékek, mindenekelőtt Nógrád megye múltjához kapcsolódó numizmatikai emlékek felkutatása, összegyűjtése, megőrzése, tudományos feldolgozása, és kiállítása, valamint hagyományos és elektronikus kiadvány formában való bemutatása.

A gyűjtemény tervezett gyarapításának céljai és prioritásai

Általános cél: A megye és Salgótarján gazdaságtörténetében jelentős szerepet játszó bánya- és ipari üzemek dolgozóinak a munka világával összefüggő numizmatikai emlékeinek, valamint a megye és a város politikatörténeti, társadalmi és sportegyesületi numizmatikai emlékeinek összegyűjtése.

A tervezett gyarapítás terén elsősorban az új állandó kiállításhoz és leendő történeti kiállításokhoz kapcsolódó anyag kap prioritást.

A fejlesztés forrásai

NKA pályázat, gyűjtés, ajándék

A gyűjteményre vonatkozó, selejtezéssel és revízióval kapcsolatos feladatok

A numizmatikai gyűjteményben 2019. év végén fejeztük be a revíziót. A revíziós jegyzőkönyv 2020-ban készül el.

5.4. Művelődéstörténeti gyűjtemény

A művelődéstörténeti gyűjtemény jelenleg zárolt gyűjtemény. A művelődéstörténeti gyűjteményt 1973-ban hozták létre. A több mint 10 000 darabból álló egység legnagyobb, meghatározó része az iskolatörténeti jellegű anyag. Emellett a művelődési és sportegyesületek emlékei, valamint vallástörténeti jellegű anyag található itt.

Revíziót 1993-ban tartottak a gyűjteményben.

5.5. Történeti dokumentációs gyűjtemény

A gyűjtemény bemutatása

A Dornyay Béla Múzeum történeti dokumentációs gyűjteménye több gyűjteményegységre tagolódik, ún. dokumentumtár, plakát- és röplapgyűjtemény, brosúragyűjtemény, fényképtár, film- és hangtár, valamint a képeslevelezőlap-gyűjtemény. Két segédgyűjteményünk van, a fotó-negatívár, valamint az adattár.

A gyűjtemény műtárgyainak nagy része Nógrád megye politika-, társadalom- és ipartörténetének 19-20. századi írott és képi dokumentuma. Különösen jelentős a plakát és röplap gyűjteményünk, mely az elmúlt évtizedek gyűjtési koncepciójának megfelelően az ország egyik leggazdagabb, 1945 utáni propaganda anyagával rendelkezik. Fényképtárunkban (valamint képes-levelezőlap gyűjteményünkben) figyelemreméltó részt képeznek az ipartörténeti témájú fényképek, melyek a nógrádi iparmedence bányászatának, valamint a Salgótarján várossá fejlődésében kulcsszerepet játszó ipari üzemeknek a múltja elevenedik meg. Kiemelendő az ún. Gábler-hagyaték egy amatőr fotózással foglalkozó acélgyári műszaki tisztviselő üvegnegatív és negatívfilm anyaga, amely az RMSV Rt. 20. század eleji gyártelepi és salgóbányai életét, mindenekelőtt a tisztviselői életmódot dokumentálja. Jelentősek politikatörténeti témájú fotóink, valamint a 20. század második felében teljesen átépülő Salgótarján szinte minden korszakát és helyszínét megörökítő fényképeink.

A gyűjteményi nyilvántartás bemutatása

A gyűjtemény műtárgyai hagyományos leltárkönyvi nyilvántartásban szerepelnek. A leltárkönyvi nyilvántartás egy része excel táblázatban elektronikusan rögzített. A műtárgyak nagyobb része leírókartonnal ellátott.

A bekerült műtárgyak a gyűjteményi raktárakba kerülnek, ahol a műtárgyvédelmi felelős ellenőrzése alatt műtárgybarát környezetbe kerülnek. A műtárgyak bekerüléskor bevezetésre kerülnek a gyarapodási naplóba, majd beleltározásra kerülnek. Meghatározó szempont a visszakereshetőség, a gyűjtemény rendezett, átlátható tárolása és nyilvántartása.

A gyűjteményi hasznosítás céljai

Értékmegőrzés, tudományos tevékenység-kutatás, kiállítási tevékenység, közművelődési és múzeumpedagógiai tevékenység.

A gyűjtemény tervezett gyarapításának céljai és prioritásai

Nógrád megye, azon belül is elsősorban a nógrádi iparvidék társadalom-, gazdaság- és politikatörténeti szempontból releváns képi, írott és audiovizuális emlékeinek gyűjtése.

Meghatározó feladata a néhány éven belül megvalósítandó új állandó történeti kiállításhoz szükséges képi, írott és audiovizuális dokumentumok gyűjtése.

Prioritások: A nógrádi iparmedence bánya és ipari üzemeinek (tőkés és szocializmus korszakbeli bányavállalatok, acélgyár, öblös- és síküveggyár, vasöntöde, egyéb ipari üzemek) dokumentációs történeti emlékeinek további gyűjtése.

A nógrádi iparmedence, azon belül is a Salgótarján környéki táj- és természeti környezet változásait érzékeltető dokumentációs anyag további gyűjtése.

Salgótarján városképére (átépítés előtti, alatti és utáni) vonatkozó dokumentációs emlékek gyűjtése.

Egyes Nógrád megyei települések helytörténetére vonatkozó dokumentumok gyűjtése.

Nógrád megye társadalomtörténetére, életmódtörténetére vonatkozó dokumentációs anyagok gyűjtése.

A megye politikatörténetére vonatkozó dokumentumok gyűjtése (ide sorolva az országgyűlési-, önkormányzati- és Európa parlamenti választásokhoz kapcsolódó kampányanyag begyűjtését).

A megye eseménytörténetét megőrkítő, azt bemutató dokumentációs anyag gyűjtése.

A gyűjteményre vonatkozó, selejtezéssel és revízióval kapcsolatos feladatok

A történeti dokumentációs gyűjteményben évek óta zajlik a revízió, egy-két éves beosztással kisebb gyűjteményegységek revíziója történik meg. 2019-ben kezdődött a plakát- és röplaptár revíziója, mely 2020-ban fejeződik be. 2020-ban fejeződik be a fotó-negatívár Gábler-gyűjteményi egységének a revíziója.

2020-ban kezdődik a fényképtári gyűjtemény revíziója, mely várhatóan áthúzódik 2021-re.

2022-ben elkezdődik a dokumentumtár revíziója, mely több éves munka a gyűjtemény nagy száma miatt.

A fejlesztés forrásai

Jelentősebb összegű, adásvétellel bekerülő műtárgyak esetén pályázati források révén. A költségvetés terhére az adott évi költségvetéstől függően.

5.6. Képzőművészeti gyűjtemény

A gyűjtemény bemutatása

A Dornay Béla Múzeum képzőművészeti gyűjteménye mintegy ötezer darabos. Gyűjtőkörünknek megfelelően elsődlegesen a hazai kortárs képzőművészet alkotásait gyűjtjük, országos és megyei viszonylatban egyaránt. Képzőművészeti gyűjteményünk ezen belül több nagyobb egységre bontható. A legnagyobb, és művészettörténeti szemmel legunikálisabbnak tekinthető gyűjteményegységünk a közel nyolcszáz darabos Mihályfi-gyűjtemény, mely az 1970-es évek végén került Nógrádba és 1981-ben lett beletárolva.

A gyűjtemény átfogó, érzékletes képet nyújt a 20. század első felének legjellegzetesebb hazai művészeti tendenciáiról. A fenti egység mellett kiemelt szerepe van gyűjteményünkben a kortárs egyedi rajznak. Intézményünk 1982-től rendezi hazai viszonylatban egyedülként az

Országos Rajzbiennálét, 2010-től Rajztriennálét. Az egyes rendezvényekről az évek folyamán folyamatosan gyarapodott gyűjteményünk. Másik, fontos országos rendezvényünk a Salgótarjáni Tavasz Tárlat. A nagymúltú, az 1960-as évekre kitekintő rendezvény egyaránt teret enged a hazai festő- és grafikusművészeknek, illetve szobrászoknak. E kiállításról szintén folyamatosan gyarapítjuk képzőművészeti gyűjteményünket.

Grafikai anyagunkat jól egészíti ki a Nemzetközi Művésztalpra gyűjteményünkbe került alkotások sora.

Gyűjtőkörünk másik fontos profilja a kortárs megyei, illetve a megyéhez kötődő alkotók festményeinek, grafikáinak, plasztikáinak gyűjtése.

Ez a sokszínű, sokrétű gyűjtemény átfogó képet rajzol a 20. és a 21. század hazai képzőművészetéről. A gyűjteményben megtalálható alkotások nem csupán önálló műként értékesek, de a 20. század kultúrtörténeti dokumentumainak is tekinthetők.

Gyűjteményi nyilvántartás bemutatása

A Dornyay Béla Múzeumban őrzött képzőművészeti gyűjtemény kulturális javainak nyilvántartása számítógépes adatrögzítéssel és adattárolással, valamint a számítógépes adatbázisból kinyomtatott alpleltárak és leírókartonok segítségével is megvalósul. A digitális nyilvántartások rendszeres mentéséért és archiválásáért a gyűjteményért felelős vezető felel.

A tárgyak és dokumentumok a megszerzés évében be vannak jegyezve a gyarapodási naplóba, azt követően a leltári nyilvántartásba kerülnek feljegyzésre.

A gyűjtemény hasznosítási céljai

A Dornyay Béla Múzeum képzőművészeti gyűjteményből évente több kölcsönadásra is sor kerül. Kiemelkedik a Mihályfi-gyűjteményünk, melyből a Képtárban egy állandó kiállításunk is megtekinthető. A kölcsönadások jelentős részét a Mihályfi-gyűjtemény adja.

Számos helyi alkotó munkái gyarapítják a gyűjteményünket. A látványraktárban többek között Földi Péter és fia, Földi Gergely és Balázs János helyi képzőművészek munkái tekinthetők meg. Mellettük a miskolci származású Drozsnik István alkotásai is láthatók az üveges vitrinben és a múzeum aulájában. Gádor Magda alkotásait is megtekinthetik a látogatók a látványraktárban. Balázs János munkáihoz kapcsolódóan múzeumpedagógiai foglalkozást is tartunk iskolai csoportok részére.

A képzőművészeti gyűjtemény kutatására is van lehetőség. A nemrég átadott tanulmányi raktárban kapott helyet a képzőművészettel kapcsolatos szakirodalom, melyek a kollégák és a kutatók munkáit is egyaránt segítik.

Folyamatosan zajlik a múzeumi adatbázis feltöltése.

A gyűjtemény tervezett gyarapításának céljai és prioritásai

A képzőművészeti gyűjtemény gyarapítása helyszíni gyűjtés, vásárlás, adományozás, ajándék, révén történik. A gyarapítás során előtérben vesszük a helyi alkotók munkáinak beszerzését.

A tavalyi évben Drozsnik István képzőművész ajándékozott a Múzeum részére nagy tételben képzőművészeti alkotást, illetve több mint 7000 db. Gaál István fotográfiai anyaggal gyarapodott a képzőművészeti gyűjtemény a Dornyay Béla Múzeumban.

A fejlesztés forrásai

Jelentősebb összegű, adásvétellel bekerülő műtárgyak esetén pályázati források révén, kisebb összegűek az éves költségvetés függvénye.

A gyűjteményre vonatkozó, selejtezéssel és revízióval kapcsolatos feladatok

A Dornyay Béla Múzeum képzőművészeti gyűjteményének módszeres felülvizsgálatára, a tárgyi anyag ellenőrzésére a leltárkönyvek és egyéb nyilvántartások adataival való egyeztetésre a 2020-as évben sor kerül. A teljes körű revíziót Shah Gabriella, a Múzeum igazgatója rendelte el. Revízió a képzőművészeti gyűjteményben 2018-ban volt utoljára, akkor a teljes Mihályfi-gyűjtemény lett revíziózva. Selejtezésre 2020-ban nem kerül sor.

5.7. Régészeti gyűjtemény

A gyűjtemény bemutatása

A Dornyay Béla Múzeum 2013 júliusában kapott megyei régészeti gyűjtőkört régészeti feladatellátással kiegészülve. A feladatellátás során előkerült régészeti leletek állagmegóvása, ideiglenes és állandó tárolása, raktározása ekkortól a terepi munka mellett szintén a múzeum feladatává vált. Az azóta eltelt idő alatt a múzeumba került régészeti leleteknek három fő forrás volt: 1. főként kisebb, kevés nagyobb területű régészeti feltárás, 2. régészeti terepbejárások során előkerült leletanyag, 3. fémdetektoros tevékenység során előkerült leletek.

A gyűjteményi nyilvántartás bemutatása

A jelenlegi múzeumi régészeti törzsállomány több tételből áll: a megye területén 2013 óta folyó nagyberuházások, elsősorban a 21-es út építéséhez kapcsolódó, a múzeummal leszerződött alvállalkozók bevonásával végzett munkák során előkerült leletek őrzése. A múzeum saját állományának egy számban igen jelentős és értékes részét teszik ki a megyében múzeumi megbízással dolgozó fémkeresők által talált, elsősorban numizmatikai és egyéb a rézkortól a kora újkorig terjedő időszakból származó fémleletek. Másik jelentős része a múzeumi feladatellátás során előkerült leletek, leginkább régészeti megfigyelések során.

A gyűjtemény hasznosítási céljai

Egyrészt tudományos céloknak megfelelően történik, melynek során egyes lelőhelyek leletanyaga tudományos feldolgozásra és publikálásra kerül. Ez főként az ásatások során előkerült leleteket érinti. Másrészt kiállításokon.

A gyűjtemény tervezett gyarapításának céljai és prioritásai

A jövőben Nógrád megye régészeti feladatellátásának kapcsán újabb földmunkával járó beruházásokhoz kapcsolódó kisebb és nagyobb régészeti feltárások várhatók, melyekből származó leletanyag (főként kerámia) kerül várhatóan a régészeti gyűjteménybe. Ezen felül a megye régészeti topográfiája, azaz a megye régészeti lelőhelyeinek felmérése is a célok között szerepel, mely terepi munkából szintén várható nagyobb számú, főként kerámiaanyag

gyarapodás. Azonban az ún. „közösségi régészet” keretében végzett fémdetektoros tevékenység is ugyanolyan mértékben áll a múzeum látókörében, mint a klasszikus ásatások. Ezen a téren a múzeum elsődleges célja, hogy az előkerült leletek konzerválása majdan bemutatása a nagyközönség számára megtörténjen.

A gyűjteményre vonatkozó, selejtezéssel és revízióval kapcsolatos feladatok

A gyűjtemény revíziója 7 évente esedékes, így első revízió 2020-ban kezdődik.

5.8. Néprajzi gyűjtemény

A gyűjtemény bemutatása

A múzeum a szervezeti váltást követően 2013-tól rendelkezik néprajzi gyűjtőkörrel, amely új feladatok elé állította az intézményt. Néprajzos muzeológus 2016. szeptemberétől dolgozik a múzeumban, a néprajzi gyűjtemény kialakítása ekkor kezdődött el. Új, kialakuló gyűjteményként kiemelkedően fontos, hogy a gyűjtemény és a szakág megfelelően képviselve legyen a múzeum munkájában és a rendezvények, kiállítások, előadások, valamint az ezekhez kapcsolódó múzeumpedagógiai foglalkozások által közelebb kerüljön a látogatókhoz, a megye és az ország tudományos áramlatába is bekerüljön, aktív részesévé válhasson.

Friss gyűjteményként kiemelkedő feladat a gyűjteménygyarapítás, amely többnyire ajándékozás, valamint vásárlás és gyűjtés útján történik.

A múzeum gyűjtőterülete a történeti Nógrád megye, a gyűjtőkör alapvetően a nógrádi iparvidék (Salgótarján és környéke) 19-20. századi, félig urbanizált környezetében használt néprajzi emlékeire terjed ki. A gyűjtemény tartalmaz népviseleteket, a fonás-szövés eszközeit, női kézimunkákat, népi bútorokat, a gazdálkodás, háztartás eszközeit. A gyűjtemény anyagának egy részét képezik azok a néprajzi tárgyak, amelyek más gyűjtemények anyagában voltak megtalálhatóak a múzeumban. A Történeti tárgyi gyűjteményben évek során felgyűlt néprajzi anyag feltérképezése fontos része a munkának. 2018-ban a viseleti darabok tanulmányozása és a Néprajzi gyűjteménybe való átleltározásuk is megtörtént.

A gyűjteményi nyilvántartás bemutatása

A gyűjtemény műtárgyai hagyományos leltárkönyvi nyilvántartásban szerepelnek. A múzeum adattára nincs szakáganként elkülönülve. A gyűjtemény jelenleg csekély mérete összesen 205 darab tárgy 27 tételszámon.

A gyűjteménybe érkező anyagok meghatározása és gyarapodásba vétele a gyarapodási naplóba folyamatos. A szerzeményezési tevékenység módja: a gyűjteménybe a tárgyak ajándékozás, gyűjtés, az anyagi források meglétének hiánya miatt kismértékű vásárlás útján érkeznek.

A gyűjteményi hasznosítás céljai

A gyűjteményre tudományos kutatások, publikációk, kiállítások épülnek. Emellett tárlatvezetések és a kiállításokhoz kapcsolódó múzeumpedagógiai foglalkozások során nyílik alkalom részletesebb beszélgetésre a látogatókkal, kicsikkel-nagyokkal egyaránt.

Intézményen belül ünnepekhez, rendezvényekhez kapcsolódó, a gyűjtemény anyagára épülő néprajzi előadások színesítik a múzeum programjait.

Intézményen kívül egyrészt szintén a gyűjtemény anyagára alapozott néprajzi előadásokra érkezik igény.

A gyűjtemény tervezett gyarapításának céljai és prioritásai

A gyűjtemény további kialakítása, gyarapítása kiemelkedő feladat az elkövetkező 5 évben.

Nyílt gyűjteményként a következő években továbbra is folyamatos feladat a néprajzi gyűjtemény bővítése, fejlesztése, a néprajzi tárgyak gyűjtése, kutatása, illetve bemutatása.

A gyűjteménnyel való munka fontos részét képezi az állományvédelem, a műtárgyak megfelelő tárolása, megőrzése. A Néprajzi gyűjtemény esetében az egyik legfőbb, a következő 5 évben előttünk álló feladat a műtárgyvédelmi szabályzatnak megfelelő, szakszerűen berendezett gyűjteményi raktár kialakítása.

Legfőbb távlati cél, hogy 10 éven belül a Néprajzi gyűjtemény értékes és sokrétű gyűjteményi anyaggal és saját raktárral rendelkező, kutatható, a látogatók számára minél több témában és szempontból bemutatott gyűjtemény lehessen, emellett a szakág megfelelően képviselve legyen intézményen belül és kívül, valamint megyei és országos szinten egyaránt.

A fejlesztés forrásai

Jelentősebb összegű, adásvétellel bekerülő műtárgyak esetén pályázati források révén.

A gyűjteményre vonatkozó, selejtezéssel és revízióval kapcsolatos feladatok

A gyűjtemény revíziója 2016-ban elkezdődött és 2017-ben záródott le. A revízió során megtörtént a leltárkönyvi adatok kiegészítése, módosítása, a gyűjteményben megtalálható, de a leltárkönyvben nem fellelhető kulturális javak számba vétele, amelyek bejelentése a revíziós jegyzőkönyv jóváhagyása után megtörtént. A következő revízió időpontja a gyűjteményben 2024-ben várható. A Néprajzi gyűjtemény tárgyainak selejtezése nincs tervben.

5.9. Irodalomtörténeti gyűjtemény

A gyűjtemény bemutatása

A múzeumban a kezdetektől őriztek az adott településhez kötődő szórvány irodalomtörténeti emléket. Önálló irodalomtörténeti gyűjtemény megalapítására 1982-ben került sor. Alapját a MTA-ból 1982-ben átadott Mikszáth Kálmánhoz kötődő tárgy együttes képezte, melyekhez a múzeum az elkövetkező években további Mikszáth-relikviákat gyűjtött. A Madách gyűjtemény alapját az 1983-ban vásárolt, Kovács Kálmán győri Madách gyűjtő hagyatéka képezte. A következő évtizedekben a Madách családtól és magángyűjtőktől kerültek újabb műtárgyak a gyűjteménybe. 2009-ben a múzeum akkori fenntartójának, a Nógrád Megyei Közgyűlésnek határozata alapján a Mikszáth- és Madách gyűjtemény mintegy 4000 darabos műtárgy együttese a balassagyarmati Palóc Múzeumba került.

A DBM gyűjteményében jelenleg Bérczy Károly, Ferenczy Teréz, Komjáthy Jenő, Lisznyai Kálmán személyéhez kapcsolódó műtárgyanyag, valamint a szécsényi kötődéssel is bíró Krúdyak relikviái találhatóak. Különösen jelentősnek tartjuk a salgótarjáni cigány származású festő Balázs János anyagát, melyet komplexnek is nevezhetünk, hiszen festményei, grafikái mellett a múzeum őrzi vallomásos prózai írásait, verseit kézirat formájában.

A gyűjteményi nyilvántartás bemutatása

A gyűjtemény műtárgyai hagyományos leltárkönyvi nyilvántartásban szerepelnek.

A gyűjtemény hasznosítási céljai

Értékmegőrzés, tudományos tevékenység-kutatás, kiállítási tevékenység, közművelődési és múzeumpedagógiai tevékenység.

A gyűjtemény tervezett gyarapításának céljai és prioritásai

Nógrád megyei kötődéssel rendelkező költők-írók személyéhez köthető kéziratok, muzeális értékű könyvkiadványok, fényképanyagok gyűjtése. A gyűjtemény bemutatása című fejezetben ismertetett szerzőkhöz kapcsolódó relikviák gyűjtése.

A fejlesztés forrásai

Jelentősebb összegű, adásvétellel bekerülő műtárgyak esetén pályázati források révén.

A gyűjteményre vonatkozó, selejtezéssel és revízióval kapcsolatos feladatok

A balassagyarmati Palóc Múzeumba került Mikszáth- és Madách gyűjteményben 2014-ben került sor teljes körű revízióra.

6. Selejtezési terv

A selejtezés tartalma

A revízió eredményeként előfordulhat, hogy bizonyos kulturális javak selejtezése és ebből kifolyólag a megsemmisítése szükségessé válik. Ez abban az esetben következik be, amennyiben az érintett kulturális javak állapotukat tekintve oly mértékben megrongálódtak, hogy restaurálás útján sem menthetőek meg, az egészséget veszélyeztetik, vagy állományvédelmi szempontból súlyosan veszélyeztetnek más kulturális javakat.

Természetesen, az eljárásban kivételek is előfordulhatnak, többek között akkor, ha a kulturális javak tudománytörténeti jelentőséggel bírnak, vagy a természettudományi gyűjtemények típuspéldányainak számítanak, valamint ide soroljuk a letéti megőrzésre átvett kulturális javakat.

A selejtezési eljárás

A selejtezés megindítására a 51/2015. (XI. 13.) EMMI rendelet 4. § (3) bekezdés i) pontja alapján, vagy a 8. § (1) bekezdésében foglalt feltételek fennállásának észlelése esetén kerülhet sor. Ebben az esetben egy selejtező bizottság alakul, amely legalább három főből áll.

A selejtezési bizottság tagjai:

- a gyűjteményért felelős muzeológus
- a múzeum vezetője által tagként javasolt, szakirányú végzettségű muzeológus
- felsőfokú végzettségű restaurátor

A selejtezési jegyzőkönyv

A revízióhoz hasonlóan, a selejtezés folyamatáról is jegyzőkönyv készül, amelyet a selejtező bizottság tagjai aláírásukkal hitelesítenek. A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell a selejtezésre kijelölt kulturális javak nyilvántartási adatait és fotódokumentációját az alábbiak szerint:

- a selejtezés indokát;
- a selejtezésre kijelölt kulturális javak megsemmisítésének módjára vonatkozó részletes javaslatot;
- a selejtező bizottság döntését támogatók és ellenzők számarányát,
- adott esetben a kisebbségi vélemény ismertetését.

A selejtezési jegyzőkönyvet a Kultv. 38. § (3) bekezdése alapján jóváhagyás céljából a miniszterhez kell felterjeszteni. Mivel legtöbbször a selejtezésre a revízió után kerül sor, ezért a selejtezési jegyzőkönyvhöz mellékelni kell az 51/2015. (XI. 13.) EMMI rendelet 5. § (2) bekezdés a) pontja alapján a jóváhagyott jegyzőkönyv egy eredeti példányát.

A selejtezés végrehajtása

A selejtezésre kijelölt kulturális javak csak a Kultv. 38. § (3) bekezdése szerinti engedély kiadását követően és az alapján távolíthatók el a gyűjteményből. Ez alapján kerül sor a kulturális javak törlésére a nyilvántartásból, és a „Státusz” rovatában kell feltüntetni a selejtezési engedély keltét és számát. A selejtezésre kijelölt vagy selejtezett kulturális javakat a muzeális intézmény semmilyen esetben sem adhatja más birtokába vagy tulajdonába. Az engedély értelmében a javak megsemmisítését a gyűjteményért felelős muzeológus és az intézmény egy további muzeológusának személyes felügyelete mellett hajtják végre, amelyről szintén jegyzőkönyvet kell készíteni.

A folyamat lezárásaként az intézmény fenntartóját tájékoztatni kell a selejtezésről, csatolni kell a felvett jegyzőkönyv másolati példányát, valamint a selejtezési engedély másolatát.

7. A Dornyay Béla Múzeum könyvtárának nyilvántartási, selejtezési, állomány ellenőrzési terve

A Dornyay Béla Múzeum szakkönyvtára történet-helytörténet, régészet, képzőművészet, néprajz témakörben gyűjti a kiadványokat. A gyarapodás elsősorban cserekiadványokból illetve ajándékok útján valósul meg. Fontos az elkövetkezendő években a gyűjtőkörnek megfelelő kiadványok beszerzése, akár vásárlás útján is.

A könyvtár nem nyilvános szakkönyvtár.

Az állomány nagysága 19919 tétel.

A múzeum könyvtárában a Corvina integrált könyvtári rendszer bevezetésére került sor 2012-ben. A nyilvántartás elektronikusan illetve egyedi leltárkönyvben történik.

A gyarapodás jellemzően csere illetve ajándékozás útján valósul meg, ez évi 100-150 tételt jelent. (60 intézménnyel van folyamatos kapcsolatunk)

Állományellenőrzésre 2021-2022-ben kerül sor.

A revízió során kiderül, hogy mely dokumentumok hiányoznak, ezek törlésre, selejtezésre kerülnek.

Fontos a gyűjteménygyarapítás, a kiadványok szakszerű tárolása valamint az állomány minél szélesebb körben való kutathatóvá tétele.

A kutatást segíteni tudjuk az elektronikus katalógus frissítésével, bővítésével valamint digitalizált dokumentumok nyilvánossá tételével a Hungaricana adatbázisban.

8. A Dornyay Béla Múzeumban őrzött műtárgyak hosszú távú tárolásának feltételei

A múzeum hármas alaptevékenysége közül az egyik a műtárgyak megőrzésére, állapotuk javítására irányuló folyamatos munka: a környezet káros hatásainak elhárítása. A megelőző műtárgyvédelem ajánlásai, előírásai tartalmazzák azokat a feltételeket, amelyekkel az intézmény a műtárgykörnyezet javítására irányuló stratégiai tervét elkészítheti.

Hosszú távú tervek felsorolása:

- megfelelő méretű, fenntartható, könnyen megközelíthető és optimális műtárgykörnyezet kialakítására alkalmas raktárbázis, kutatóterület építése
- a múzeum épületének felújítása a megelőző műtárgyvédelem ajánlásai figyelembevételével

Rövid távú tervek felsorolása:

- a megfelelő műtárgykörnyezet javítását célzó pályázatok elkészítése
- műtárgyak biztonságos mozgatásához szükséges anyagok, eszközök beszerzése: kézi szerszámok, kocsik, szállító ládák, szállító mappák; lift irányítópaneljének javítása vagy cseréje
- gyűjteményi szakraktárak bútorzatának bővítése: szabadpolcok, szekrények, fiókos szekrények
- megfelelő méretű (100x100 cm), könnyű, mobil munkaasztalok beszerzése, amelyek munkafelületét könnyen lehet tisztítani, fertőtleníteni
- műtárgyak fertőtlenítésére alkalmas hűtőláda vásárlása
- műtárgyak elhasznált, erodált csomagolóanyagainak folyamatos cseréje műtárgybarát csomagolóanyagokra
- a gyűjtemények archiválása; a készített file-ok feldolgozásához, hosszú távú megőrzéséhez szükséges számítógépek, tárhelyek biztosítása
- egyéni védőfelszerelések folyamatos biztosítása

- műtárgykörnyezet rendszeres monitorozása a szakraktárakban és a kiállítóterekben; a mért értékek rögzítése
- adatrögzítő mérőeszközök beszerzése
- gyűjteményi raktárak nyílászáróinak szigetelése, árnyékolása, fóliázása (multifunkciós fólia)
- a salgótarjáni volt PSZF irodaépülete műtárgyvédelmi szempontú bejárása; a műtárgykörnyezet ellenőrzése, a mért értékek rögzítése
- műtárgyvédelemhez kapcsolódó, naprakész szakmai ismeretek bővítése: szakmai fórumok látogatása (Nemzetközi Restaurátor Konferencia; Állományvédelmi Bizottság; PNYME Restaurátor Szakosztály), a szakanyagok naprakész ismerete
- rendszeres kártevő irtás a protokollnak megfelelő gyakorisággal.

A gyűjteményi szakraktárakban őrzött műtárgyak mikro- és makro környezetének javítására irányuló feladatok felsorolása:

Gyűjtemény	Feladatok
Történeti tárgyi	A régi, poros, magas savtartalmú, degradálódott csomagolóanyagok cseréjének folytatása. Szabvány méretű (A/4, A/3), egyedi méretű savmentes dobozok használata. Dobozok bélelésére savmentes selyempapírt, polisztirolt szükséges használni.
Történeti dokumentációs	A régi, poros, magas savtartalmú, degradálódott csomagolóanyagok cseréjének folytatása. Szabvány méretű (A/4, A/3), egyedi méretű savmentes dobozok, palliumok, kötözős mappák használata. Dobozok bélelésére savmentes selyempapírt, polisztirolt szükséges használni.
Adattár	A régi, poros, magas savtartalmú, degradálódott csomagolóanyagok cseréjének folytatása. Szabvány méretű (A/4, A/3), egyedi méretű savmentes dobozok, palliumok, kötözős mappák használata. Dobozok bélelésére savmentes selyempapírt, polisztirolt szükséges használni.
Fotótár	Silver-safe minőségű csomagolóanyagok, dobozok, kartonok alkalmazása a szabvány és egyedi méretű tárolóeszközök készítéséhez. Archiválási munkák folytatása.
Művelődéstörténeti	A régi, poros, degradálódott csomagolóanyagok cseréjének folytatása. Szabvány méretű (A/4, A/3), egyedi méretű savmentes dobozok, palliumok, kötözős mappák használata. Dobozok bélelésére savmentes selyempapírt, polisztirolt szükséges használni.

Numizmatika	Az elhasználódott, magas savtartalmú csomagolóanyagok cseréje savmentes papíralapú, illetve műanyag (PE, PP) csomagolóanyagokra.
Néprajz	Gyűjteményi szakraktár helyszínének kijelölése a megelőző műtárgyvédelem előírásainak figyelembevételével. A szakraktárban kialakított nyitott és zárt polcrendszer telepítése, polckiosztás tervezése a gyűjteményi darabok mérete szerint. Savmentes papíralapú, kikészítetlen textil, illetve műanyag (PE, PP, polisztirol) csomagolóanyagok használata.
Régészet	Fémből készített, állítható méretű polcrendszer telepítése a felújított szakraktári területen. A rendelkezésre álló dobozok méretéhez kell elkészíteni a polcok kiosztását. Az egyedi méretű műtárgyakhoz tárolódobozokat szükséges készíteni. A dobozon belüli műanyag kitöltőanyagból káros gázok ne párologjanak ki. Legmegfelelőbb a PE, PP, polisztirol.
Képzőművészeti	Megfelelő méretű paszpartuk, mappák, palliumok, dobozok készítése savmentes papír felhasználásával. Keretezett alkotások elhasználódott kereteinek cseréje.
Könyvtár	Az egyedi, értékes könyvállomány archiválása. Savmentes anyagból készített tékák használata.
Műszaki technikatörténeti	A régi, poros, magas savtartalmú, degradálódott csomagolóanyagok cseréjének folytatása. Szabvány méretű (A/4, A/3), egyedi méretű savmentes dobozok használata. Dobozok bélelésére savmentes selyempapírt, polisztirolt szükséges használni.

Melléklet: A gyűjteménygyarapítás etikai szabályai – ICOM

1. Napjaink múzeuma nem pusztán a tárgyak megőrzési helyeként szolgál, hanem a tárgyak gyűjtésével a tudományos kutatást, oktatást, megőrzést, a nemzeti és nemzetközi, természeti és kulturális örökség bemutatását szolgáló sajátos program szerves részeként foglalkozik.
2. Egyes múzeumok tevékenysége felölelheti a fenti széleskörű program minden területét, míg mások csak egy bizonyos részére szakosodnak. A múzeumok ezért nem gyűjteményezhetnek olyan tárgyakat, amelyek nem illeszkednek a programjaikban megfogalmazott célkitűzéseikhez.
3. Egy megvásárlásra kiszemelt tárgy a gyűjteménygyarapításra alkalmas tárgyak széles skálájának bármelyik pontjáról származhat. Ennek a skálának a két szélső pontja az alábbi módon határozható meg röviden:
 - a.) olyan tárgyak, amelyeket a tudomány illetve az a helyi közösség, amely számára az illető tárgy a legteljesebb jelentőséggel bír, egyedülálló kvalitásúnak, és ez által értéken felülinek tekint,
 - b.) olyan tárgyak, amelyek bár önmagukban nem rendkívüliek, ugyanakkor kulturális és természeti környezetükből fakadó értékkel bírnak.
4. A tárgy (kulturális és tudományos) jelentősége teljes körű dokumentáltságától függ. Alapelvnek tekintendő, hogy egy gyűjtemény nem gyarapítható olyan tárgyakkal, amelyek nem rendelkeznek az összes dokumentummal, kivéve bizonyos, elsősorban a 3. paragrafusbeli skála (a) pontjában leírt végéhez közel eső tárgyakat, amelyek esetében a vonatkozó lényeges dokumentumok a szerzeményezést követően végzett szisztematikus kutatás eredményeként is beszerezhetők.
5. A terepen folytatott tudományos kutatásokból származó tárgyak a legalkalmasabbak a gyűjtemények közvetlen módon történő gyarapítására. A kutatásra belföldön, vagy külföldön is sor kerülhet. Az utóbbi esetben a kutatás a fogadó országgal kötött megállapodás értelmében vagy azzal együttműködésben, és csakis az ott hatályos jogszabályok figyelembevételével történhet.
6. Közvetlen gyűjteménygyarapításra a kiválasztott tárgyat őrző országnak a nemzeti kulturális örökség megőrzéséért felelős múzeumával vagy intézményével történő együttműködés keretében is van lehetőség. Ezek az elvek hatékonyan alkalmazhatók mutatis mutandis, vagyis a szükséges változtatásokkal a 3. paragrafusbeli skála (a) pontjában leírt végéhez közel eső tárgyakra is.
7. A közvetlen úton beszerzett tárgyakat lehetséges a legteljesebb módon dokumentálni. Ez azonban nem minden esetben mondható el a közvetve beszerzett tárgyokról. Az 5. és 6.

paragrafusokban leírtak szerint beszerzett tárgyak mindig megfelelnek az etikai előírásoknak, ugyanakkor ez nem feltétlenül van így a közvetett beszerzések esetében.

8. A közvetett gyűjteménygyarapításról, mint például az ajándékozás vagy örökülhagyás, akkor beszélhetünk, ha az egy vagy több közvetítőn keresztül valósul meg. Amennyiben egy múzeum szükségesnek tartja, hogy közvetett úton gyarapítsa gyűjteményét, akkor minden esetben azon ország jogszabályainak és érdekeinek a figyelembe vételével kell eljárnia, amelyből a tárgyat beszerzte, illetve amelyikből az származik, ha a beszerzési ország csak kereskedelmi közvetítő orszákként szolgált.
9. A nemzeti örökség megőrzését alapfeladatként ellátó múzeumok szakembereire hármas feladat hárul:
 - a. az ország kulturális és természeti örökségét teljességében bemutató átfogó gyűjtemény beszerzése és megőrzése az illető ország számára;
 - b. az adott örökséghez tartozó tárgyak nemzetközi mozgásának figyelemmel kísérése;
 - c. más külföldi múzeumokkal és tudományos intézményekkel való együttműködés az ország kultúrájának méltó nemzetközi bemutatása érdekében.
10. Ahhoz, hogy egy múzeum megfelelő módon láthassa el oktatási és a nemzetközi együttműködésekben fakadó szerepét, szakembereinek a legmagasabb etikai követelmények tiszteletben tartásával kell eljárniuk nemcsak a rendkívül fontosnak tekinthető gyűjteménygyarapítás során, hanem szakmai tevékenységük más területén is.
11. A múzeumok tegyék közzé programjaikat. Így előmozdíthatják a múzeum közti cserét és a külső támogatásokat.
12. A múzeumok ne korlátozzák szerzeményezéseiket a kiállításokhoz szükséges tárgyra, hanem biztosítsanak elegendő tárgyat a tudományos kutatás, a megőrzés, a helyi múzeumokkal való csere vagy ezek ellátása és nemzetközi csere céljaira is. Ugyanakkor sohase gyűjtsenek tárgyakat kizárólag kereskedelmi értékük miatt.
13. A csere céljára szolgáló tárgyak képviseljének kellő színvonalat, hogy más múzeumoktól hasonló minőségű tárgyakat kaphassanak cserébe. A csere ne csak tárgyat tárgyért, hanem tárgyat szolgáltatásért és felszerelési tárgyakért alapon is működjön.
14. Egy tudományos kutatóút eredményeként született dokumentációt egy előre megállapított idő lejártát követően, mely alatt a tudományos jogok kizárólagosan a kutatót illetik, az expedíció helyszínénél szolgáló ország rendelkezésére kell bocsátani. Ugyanazt a dokumentációt, ugyanazon feltételek mellett a kutatóút szervező ország múzeuma részére is hozzáférhetővé kell tenni.
15. A helyszínen végzett kutatások eredményeinek megosztására vonatkozó jogszabályi előírások, az UNESCO ajánlások és egyezmények messzemenő figyelembevételével minden erőfeszítést meg kell tenni az egyes tárgycsoportok ökológiai összetartozásának a

tiszteletben tartására. Külföldi múzeumoknak vagy kutatóintézeteknek tanulmányozás céljából kölcsön adott tárgyakat és gyűjteményeket a lehető legrövidebb időn belül vissza kell juttatni a tulajdonos intézménynek.

16. Egy múzeum, amennyiben kétsége merül fel egy általa korábban megszerzett műtárgy jogszerűségével kapcsolatban a jogszabályi előírások, az UNESCO ajánlások és egyezmények messzemenő figyelembevételével, forduljon a származási ország múzeumához vagy más szakmai testületéhez, hogy esetenként vizsgálják meg, melyek azok a megteendő lépések, amelyek leginkább szolgálják mindkét fél érdekeit.
17. Amennyiben egy múzeum részére olyan tárgyakat ajánlanak fel, amelyek jogszerűségével kapcsolatban kétsége merül fel, forduljon a származási ország illetékes hatóságaihoz annak érdekében, hogy elősegítse az illető ország nemzeti örökségének megőrzését.
18. Ajándékok és hagyatékok csak azzal a feltétellel fogadhatók el, ha a múzeum vezetése felhatalmazást kap arra, amennyiben egy tárgyról kiderül, hogy egy másik országból jogellenesen szállították ki, a fentiekben foglaltak szerint járjon el.
19. Azoknak az országoknak a múzeumai, amelyek politikai és gazdasági körülményeik folytán olyan országok kulturális javainak jelentős részét birtokolják, amelyek nem tudták megfelelő módon megvédeni saját kulturális örökségüket, hívják fel saját hatóságaik és gyűjtőik figyelmét arra, hogy erkölcsi kötelességük támogatni az utóbbi országok múzeumainak fejlesztést.
20. Azon országok múzeumai, amelyek elfogadják, hogy ezen dokumentum 1-től 19-ig terjedő paragrafusaiban foglalt etikai szabályok és gyakorlati javaslatok értelmében járnak el, vállalják, hogy minden szakmai tevékenységük során, a hatályos jogszabályokkal összeegyeztethető módon egymást kedvezményes bánásmódban részesítik.